

RAZVOJ DIGITALNIH SISTEMOV

1. kolokvij

15. 12. 2021

1. Določite minimalno normalno obliko (MNO) podane logične funkcije f .

$$f(x_1, x_2, x_3) = \overline{(x_1 \oplus x_2) \cdot \bar{x}_3 \cdot (x_1 \downarrow x_3)}$$

2. Realizirajte podano funkcijo f v obliki PKNO z redundantnimi makstermi z eno 4-bitno aritmetično-logično enoto (ALU). Vse dobljene negacije vhodnih spremenljivk izvedite z ALU.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \&(1, 3, 4, 6, 7, 14, 15) \text{ in } \&_x(0, 5, 10, 12, 13)$$

3. Uporabite ROM vezje za realizacijo funkcij:

$$\begin{aligned} g_1(x_1, x_2, x_3) &= x_1 + \bar{x}_2 \cdot \bar{x}_3 & g_2(x_1, x_2, x_3) &= \bar{x}_1 \cdot x_3 + x_1 \cdot x_2 \\ g_3(x_1, x_2, x_3) &= \bar{x}_2 \cdot \bar{x}_3 + x_1 \cdot x_2 & g_4(x_1, x_2, x_3) &= \bar{x}_2 \cdot x_3 + x_1 \end{aligned}$$

ROM vezje ima 3 naslovne spremenljivke in 4 bitno vsebino. Narišite shemo ROM vezja in v shemi označite programirane povezave s piko (●). Programirane povezave naj realizirajo funkcije g_1, g_2, g_3, g_4 .

4. Pretvorite število $2022_{22} = 21342_{10} = 535E_{16}$ v BCD zapis z uporabo "double dabble" algoritma.

Rešitev 1. naloge

Določitev minimalne normalne oblike funkcije (MNO) zahteva njeno pretvorbo v minimalno disjunktivno (MDNO) in minimalno konjunktivno obliko (MKNO). Iz primerjave COST obeh funkcij določimo MNO kot cenejšo izvedbo. Funkcijo f moramo pretvoriti v disjunktivno obliko:

$$f = \overline{(x_1 \oplus x_2) \cdot \bar{x}_3 \cdot (x_1 \downarrow x_3)}$$

Začnemo s Piercevim ($\downarrow$) operatorjem in »izključno ali« operacijo ($\oplus$) izrazimo kot negacijo ekvivalence:

$$f = \overline{(x_1 \cdot x_2 + \bar{x}_1 \cdot \bar{x}_2 \cdot \bar{x}_3 \cdot (x_1 + x_3))}$$

Nad vsemi členi uporabimo De Morganov teorem ($\overline{x + y + z} = \bar{x} \cdot \bar{y} \cdot \bar{z}$).

$$f = x_1 \cdot x_2 + \bar{x}_1 \cdot \bar{x}_2 + x_3 + x_1 + x_3$$

Izraz lahko poenostavimo ob uporabi lastnosti Booleove logike $x \cdot x = x$ in dobimo:

$$f = x_1 \cdot x_2 + \bar{x}_1 \cdot \bar{x}_2 + x_3 + x_1$$

Funkcija je zrela za izris v Veitchevem diagramu:

	x_1			
x_2	1	1	1	0
	1	1	1	1
	x_3			

Iz diagrama zapišemo MDNO z zbiranjem '1':

$$f = f_{MDNO} = x_1 + \bar{x}_2 + x_3$$

COST funkcije f_{MDNO} znaša (1, 3). Funkcijo f_{MDNO} »pretvorimo« v MKNO tako da narišemo Veitchev diagram, iz katerega izrazimo $\bar{f}$. Funkcijo $\bar{f}$ izrazimo tako da v Veitchevem diagramu zberemo ničle in običajno združujemo člene v disjunktivni obliki.

	x_1			
x_2	1	1	1	0
	1	1	1	1
	x_3			

Dobljeno zapišemo kot:

$$\bar{f} = \bar{x}_1 \cdot x_2 \cdot \bar{x}_3$$

Levo in desno stran enačbe negiramo še enkrat, da se negacija »prenese« na desno stran enačbe in uporabimo De Morganov teorem:

$$f = \overline{\bar{x}_1 \cdot x_2 \cdot \bar{x}_3} = x_1 + \bar{x}_2 + x_3$$

Končno dobimo MKNO:

$$f_{MKNO} = x_1 + \bar{x}_2 + x_3$$

katere COST znaša (1, 3). Iz enakosti COST funkcij sledi, da sta funkciji ekvivalentni, zato velja $f_{MNO} = f_{MDNO} = f_{MKNO}$.

Rešitev 2. naloge:

Funkcija f je podana v obliki PKNO z redundancami:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \&(1, 3, 4, 6, 7, 14, 15) \text{ in } \&_x(0,5,10,12,13)$$

Najprej jo pretvorimo v obliko PDNO, da maksterme preslikamo v minterme. V pravilnostno tabelo funkcije najprej zapišemo številke mintermov (m) in pripadajoče številke makstermov (M). Vpišemo $f=0$ za vse maksterme in $f=X$ za vse redundantne maksterme. Na preostala mesta vpišemo $f=1$ in preberemo pri katerih mintermih je $f=1$ oz. $f=X$ ter funkcijo izrazimo v obliki PDNO.

Tabela mintermov in makstermov:

m	M	x_1	x_2	x_3	x_4	f
0	15	0	0	0	0	0
1	14	0	0	0	1	0
2	13	0	0	1	0	X
3	12	0	0	1	1	X
4	11	0	1	0	0	1
5	10	0	1	0	1	X
6	9	0	1	1	0	1
7	8	0	1	1	1	1
8	7	1	0	0	0	0
9	6	1	0	0	1	0
10	5	1	0	1	0	X
11	4	1	0	1	1	0
12	3	1	1	0	0	0
13	2	1	1	0	1	1
14	1	1	1	1	0	0
15	0	1	1	1	1	X

Funkcijo zapišemo v PDNO:

$$f = V(4,6,7,13) \text{ in } V_x(2,3,5,10,15)$$

Funkcijo minimiziramo v MDNO.

x_1	x_2	x_3	x_4
0	0	1	1
1	X	1	X
0	0	X	0
0	X	X	0

$$f_{MDNO} = \overline{x_1} \cdot x_2 + x_2 \cdot x_4$$

Izpostavimo x_2 ter dvakrat negiramo:

$$f = x_2(\overline{\overline{x_1}} + \overline{\overline{x_4}})$$

Uporabimo De Morganov teorem s prvo negacijo in dobimo:

$$f = \overline{\overline{x_2}} + \overline{\overline{x_1}} + \overline{\overline{x_4}}$$

Dobljeno funkcijo zapišemo s Piercevimi operatorji:

$$f = \overline{x_2} \downarrow (\overline{x_1} \downarrow x_4)$$

Podobno storimo za MKNO:

x_1	x_2	x_3	x_4
0	0	1	1
1	X	1	X
0	0	X	0
0	X	X	0

$$\overline{f} = \overline{\overline{x_2}} + x_1 \cdot \overline{x_4}$$

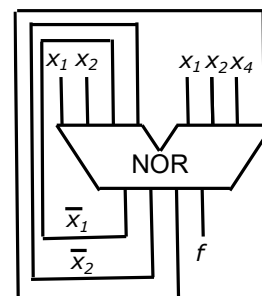
Levo in desno stran enačbe negiramo še enkrat, da se negacija prenese na desno stran enačbe.

$$f = \overline{\overline{x_2}} + \overline{x_1 \cdot \overline{x_4}}$$

Nad členom $\overline{x_1 \cdot \overline{x_4}}$ uporabimo De Morganov teorem $\overline{x + y} = \overline{x} \cdot \overline{y}$:

$$f = \overline{x_2} + \overline{\overline{x_1}} + \overline{\overline{x_4}}$$

Dobimo enako funkcijo kot prej (Piercevimi operatorji), kar realiziramo z eno ALU:

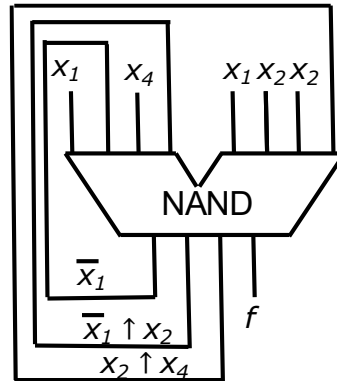
Pri realizaciji s realizacijo s Shefferjevimi operatorji lahko celotno MDNO funkcijo dvakrat negiramo:

$$f_{MDNO} = \overline{\overline{\overline{x_1} \cdot x_2 + x_2 \cdot x_4}}$$

Enkrat uporabimo DeMorganov teorem in dobimo:

$$f_{MDNO} = (\overline{x_1} \uparrow x_2) \uparrow (x_2 \uparrow x_4)$$

Dobljeno funkcijo realiziramo z eno ALU:

Za realizacijo s Shefferjevimi operatorji lahko izhajamo tudi iz negacije funkcije:

$$\overline{f} = \overline{x_2} + x_1 \cdot \overline{x_4}$$

Izvedemo dvojno negacijo nad posameznima členoma

$$\overline{f} = \overline{\overline{\overline{x_2} + x_1 \cdot \overline{x_4}}}$$

Uporabimo De Morganov teorem $\overline{x \cdot y} = \overline{x} + \overline{y}$:

$$\overline{f} = \overline{x_2 \cdot x_1 \cdot \overline{x_4}}$$

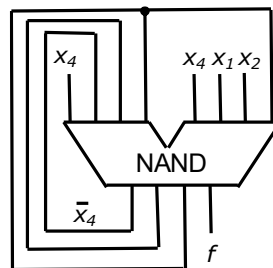
Dobljeno negacijo funkcije izrazimo s Shefferjevimi operatorji:

$$\overline{f} = x_2 \uparrow (x_1 \uparrow \overline{x_4})$$

Z uporabo lastnosti $x \uparrow x = \overline{x}$ dobimo končni izraz:

$$f = (x_2 \uparrow (x_1 \uparrow (x_4 \uparrow x_4))) \uparrow (x_2 \uparrow (x_1 \uparrow (x_4 \uparrow x_4)))$$

Dobljeno funkcijo realiziramo z eno ALU:

Rešitev 3. naloge:

Če se funkcije ne nahajajo v popolni disjunktivni normalni obliki (PDNO), jih prevedemo v to obliko z uporabo Veitchovega diagrama tako, da izpišemo številke mintermov, kjer je funkcija enaka '1'.

$$g_1(x_1, x_2, x_3) = x_1 + \overline{x_2} \cdot \overline{x_3}$$

$$g_2(x_1, x_2, x_3) = \overline{x_1} \cdot x_3 + x_1 \cdot x_2$$

$$g_3(x_1, x_2, x_3) = \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} + x_1 \cdot x_2$$

$$g_4(x_1, x_2, x_3) = \overline{x_2} \cdot x_3 + x_1$$

$$g_1:$$

	x_1			
x_2	1	1	0	0
	1	1	0	1
			x_3	

$$g_2:$$

	x_1			
x_2	1	1	1	0
	0	0	1	0
			x_3	

$$g_3:$$

	x_1			
x_2	1	1	0	0
	1	0	0	1
			x_3	

$$g_4:$$

	x_1			
x_2	1	1	0	0
	1	1	1	0
			x_3	

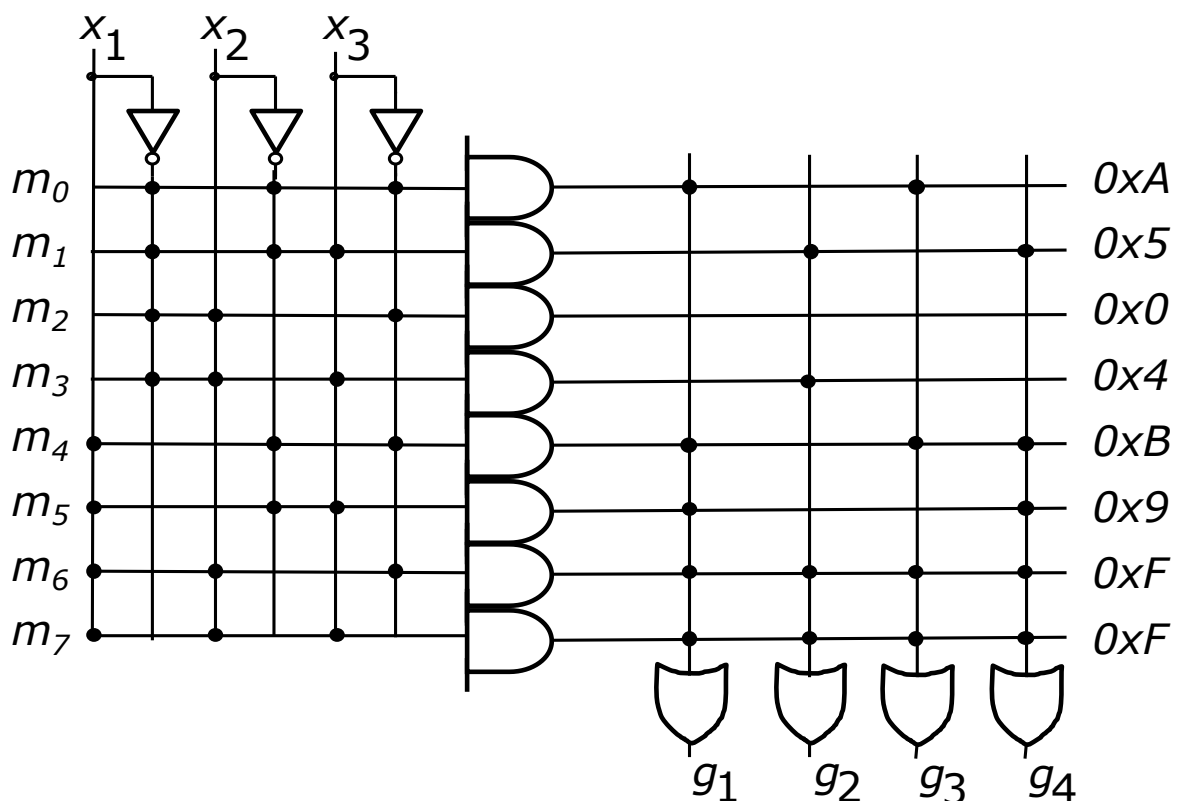
$$g_1(x_1, x_2, x_3) = V(0,4,5,6,7)$$

$$g_2(x_1, x_2, x_3) = V(1,3,6,7)$$

$$g_3(x_1, x_2, x_3) = V(0,4,6,7)$$

$$g_4(x_1, x_2, x_3) = V(1,4,5,6,7)$$

PDNO je najprimernejša oblika za realizacijo z ROM, ker je matrika AND fiksna. Programirane vrednosti AND matrike (pike ●) predstavljajo vse minterme funkcije treh spremenljivk (x_1 x_2 x_3) od m_0 do m_7 . Številka minterma določa naslov lokacije ROM pomnilnika.

Narišemo celotno vezje ROM strukture in vstavimo pike (●) v OR matriki tam, kjer želimo programirati določeno spremenljivko v členu PDNO. Če bi realizirali g_1 na MSB mestu in g_4 na LSB mestu vsebine ROM, bi se njegova HEX datoteka glasila: 0A 05 00 04 0B 09 0F 0F.

Čas pisanja je 60 minut. Vsaka naloga je vredna 10 točk.
Na list z rešitvami se podpišite in napišite še vpisno številko.
Rezultati bodo objavljeni na domači strani predmeta.

Rešitev 4. naloge:

Število $2022_{22} = 21342_{10} = 535E_{16}$ zapišemo v dvojiški obliki $0101\ 0011\ 0101\ 1110_2$. Vodilna ničla v zapisu nas ne zanima, zato jo lahko v zapisu začetne vrednosti v tabeli ne pišemo. Prve tri pomike lahko preskočimo, saj do prvega prištevanja pride šele, ko prva '1' doseže vrednost 0101_2 .

					1 0 1	0 0 1 1	0 1 0 1	1 1 1 0
				1 0 1	0 0 1	1 0 1 0	1 1 1 1	0
				1 0 0 0	0 0 1	1 0 1 0	1 1 1 1	0
			1	0 0 0 0	0 1 1	0 1 0 1	1 1 1 1	0
			1 0	0 0 0 0	1 1 0	1 0 1 1	1 1 1	0
			1 0 0	0 0 0 1	1 0 1	0 1 1 1	1 1	0
			1 0 0 0	0 0 1 1	0 1 0	1 1 1 1	1	0
			1 0 1 1	0 0 1 1	0 1 0	1 1 1 1	1	0
		1	0 1 1 0	0 1 1 0	1 0 1	1 1 1 1	1	0
		1	1 0 0 1	1 0 0 1	1 0 1	1 1 1 1	1	0
		1 1	0 0 1 1	0 0 1 1	0 1 1	1 1 1	1	0
		1 1 0	0 1 1 0	0 1 1 0	1 1 1	1 1	1	0
		1 0 0 1	1 0 0 1	1 0 0 1	1 1 1	1 1	1	0
	1	0 0 1 1	0 0 1 1	0 0 1 1	1 1 1	1	1	0
	1 0	0 1 1 0	0 1 1 0	0 1 1 1	1 1	1	0	
	1 0	1 0 0 1	1 0 0 1	1 0 1 0	1 1	0		
	1 0 1	0 0 1 1	0 0 1 1	0 1 0 1	1	0		
	1 0 0 0	0 0 1 1	0 0 1 1	1 0 0 0	1	0		
1	0 0 0 0	0 1 1 0	0 1 1 1	0 0 0 1	0			
1	0 0 0 0	1 0 0 1	1 0 1 0	0 0 0 1	0			
1 0	0 0 0 1	0 0 1 1	0 1 0 0	0 0 1 0	0			

Zapis posameznih števk rezultata v BCD zapisu (21342_{10}) se glasi: 0010 0001 0011 0100 0010.

Srečno 2022₂₂ ☺!